Goedenavond Dames en Heren,

Het is mij een genoegen om hier vanavond te mogen staan bij de feestelijke uitreiking van de Oldenzaalse Cultuurprijs 2015. Mijn naam is Jet van der Sluis en ik ben kunsthistorica. In die hoedanigheid ben ik gevraagd voor de jury voor de prijs van dit jaar, die zoals u weet wordt uitgereikt aan een beeldend kunstenaar.
Ik ben blij u te kunnen melden dat de jury unaniem was in haar eindoordeel. Na een lange avondsessie van kijken en vergelijken, stond voor ieder van ons als een paal boven water dat de prijs voor de meest getalenteerde en meest oorspronkelijke kunstenaar in Oldenzaal moest gaan naar de schilder Wiebe Bloemena.
Wij hebben nadrukkelijk gezocht naar iemand die binnen zijn of haar discipline als beeldhouwer of schilder een beheersing van de technische vaardigheden van het vak weet te combineren met een oorspronkelijke visie of een vernieuwende aanpak. Dat er meer kunstenaars met een zeker talent rondlopen in onze stad is iets wat ons als jury verheugt, maar het is niet iedereen gegeven om zich te onderscheiden binnen het vakgebied waarin hij of zij werkt. Dat is ook een geen geringe opgave!
Wanneer je zoals Wiebe en veel van zijn schilderende collega's aanhaakt bij de traditie van de landschapsschilderkunst lijkt het zelfs schier onmogelijk om nog iets toe te voegen aan de lange lijst van meesterwerken van al die illustere voorgangers. Daarvoor heb je meer nodig dan een gedegen kennis van materiaal en techniek. Dat vraagt om een oorspronkelijke benadering en bovendien om een eigen handschrift en beide zijn bij Wiebe ruim voorhanden. Aan mij de eer om u aan de hand van een aantal sleutelwerken uit zijn omvangrijke oeuvre te laten zien welke kwaliteiten wij precies in dit werk herkennen en bovenal waarderen.

Het werk van Wiebe laat zich lastig karakteriseren, omdat hij vaak een eigenzinnige invalshoek kiest, waardoor de schijnbaar herkenbare voorstelling beurtelings een humoristische of surrealistische lading krijgt.
Op het eerste oog lijkt Bloemena een vrij traditionele, figuratieve schilder, maar met de beelden die hij creëert is bijna altijd iets vreemds aan de hand. *Wiebe schildert realistische weergaven van niet bestaande landschappen,* zo typeerde één van zijn vrienden dit werk. Deze uitspraak geldt zeker voor de landschappen die rond Bentheim ontstonden. Het grote panorama *Steinbruch* (2012) met daarop zowel het kasteel, de kerncentrale van Lingen en rotsformaties die doen denken aan de steengroeve van Gronau, is in deze vorm en vanuit deze gezichtshoek letterlijk onbestaanbaar. Eigenlijk is het een *capriccio*: de benaming voor een landschap waarin Italiaanse schilders destijds allerlei toeristische bezienswaardigheden dicht bij elkaar plaatsten als in een fotomontage avant la lettre of – eigentijdser geformuleerd – *photoshopten*. Met het gebruik van al die schakeringen blauw van de hoge hemel varieert hij op het atmosferisch perspectief, in wezen een traditionele manier om een verre horizon te suggereren. Ondanks dit soort verwijzingen naar de kunstgeschiedenis blijft het op de eerste plaats een eigentijdse Bloemena vooral door de hem typerende, licht vervreemdende atmosfeer en door de onbewuste dreiging die van de bijna feestelijke, helderwitte rookpluim uit Lingen opstijgt. Iets dergelijks geldt voor zijn monumentale *portret* van het kasteel, getiteld *Schloss Bentheim*. In dit schilderij heeft hij de wetten van het perspectief dusdanig opgerekt dat de burcht bijna loodrecht boven je uittorent, waardoor zowel de besneeuwde rotsen als de oplichtende gebouwen rechtstreeks uit een griezelverhaal lijken te komen. Ook in dit schilderij is het licht weergaloos knap weergegeven.
Een andere kwaliteit in zijn werk is dat hij schijnbaar onooglijke beeldmotieven tot indrukwekkende schilderijen weet om te toveren. Zo vormde zoiets prozaïsch als een simpele mortelkuip gevuld met water, goudvissen en wat plantjes de aanleiding tot een poëtische en virtuoze serie schilderijen. Op bijna ieder doek uit deze vijverserie zien we nog een deel van

de rand van deze kuip die de schilder heeft omgetoverd tot een wonderlijke onderwaterwereld waarin weerschijn en werkelijkheid bijna niet te onderscheiden zijn. Op de grens van reflectie en waarneming wekt hij de illusie dat we iets onbestaanbaars zien, maar hij baseert zich wel degelijk op een realistische beeld. Wanneer we naar water kijken, maakt de reflectie van zon en wolken op de plaatsen waar het licht invalt het oppervlak ondoorzichtig: het water weerkaatst immers de lucht. De delen van het wateroppervlak die in de schaduw van bijvoorbeeld bomen of struiken liggen, blijven daarentegen transparant en alleen op die plaatsen zien we iets van het onderwaterleven. Op basis van deze visuele paradox ging Bloemena aan het werk met de vissen en waterplanten van de minivijver in zijn eigen achtertuin.
Het absolute hoogtepunt binnen deze reeks vormt wat mij betreft het schilderij *Grote Blauwspar*, omdat in dit doek alle kwaliteiten van Bloemena verenigd zijn: een virtuoos spel met schijn en werkelijkheid, gekoppeld aan een fabuleuze techniek. Hij speelt een geraffineerd spel met vorm en contravorm en geen van beide is wat het lijkt. De reflecties hebben de vorm van de blauwsparren rond het wateroppervlak, waardoor die sparren van lucht en water gemakt lijken te zijn. Een schilder die aan de picturale traditie van het spiegelende wateroppervlak zozeer een nieuwe en eigen invulling weet te geven, heeft echt wat in zijn mars.
Daarnaast heeft de schilder een speelse geest, waarbij in en door zijn gedachtenkronkels een nieuwe werkelijkheden kan ontstaan. Zo zien we bijvoorbeeld dat in *Darwin's Fishbarrel* (de Vissenkom van Darwin) de plaats van de traditionele goudvis is ingenomen door een minutieus geschilderde, maar wel oranje (!) coelacanth, de beroemde evolutionaire 'missing link', de oervis die voor het eerst het land op ging. Daarmee krijgt de realiteit van de mortelkuip een wel heel onverwachte wending.
Het ene min of meer realistische doek leidt door Bloemena's surreële kijk op de dagelijkse dingen dikwijls tot een andere, vervreemdende voorstelling. Zo is het doek *Slow Motion* gebaseerd op een vergelijkbaar landschap waarbinnen everzwijnen aan hun jaarlijks trek begonnen zijn: dat schilderij heet dan ook *Zwijnentrek.* Een aantal zwijnen ploetert achter elkaar aan door de sneeuw langs houtwallen die uit dennenbomen bestaan. Het schilderij *Slow Motion* is ontstaan uit de absurde vraag 'Wat als die bomen hetzelfde zouden willen doen als die zwijnen?'. En wat blijkt, daarmee is meteen de bijl aan de wortel van hun alledaagse bestaan gelegd: ze komen langzaam – in slow motion - van hun vastgeroeste plaats en raken letterlijk ontworteld.
In het ontroerende zelfportret als klein jongetje, simpel getiteld *1963,* en gesitueerd op de stoep van zijn eigen straat van toen, is ook iets buitengewoon vreemds aan de hand. De kleine Wiebe - met zijn jaren 60 ijsmuts - staat moederziel alleen onder de sterrenhemel en draagt geen voetbal, maar de lichtgevende maan zelf, wat natuurlijk allerlei associaties oproept. Was hij toen al een beetje maanziek misschien?
Zelfs wanneer hij zijn zoon portretteert in *Slootje springen met fictieve tweelingbroer* gebeurt er iets onverwachts: hij voorziet de kleine Jakko van een fictieve tweelingbroer en speelt daarmee met de conventies van het portret.
Ook puur schilderkunstig is het een wonderlijk geslaagd portret: let maar eens op de gespiegelde spanning in de gebalde vuistjes van de beide Jakko's en hun gebroederlijk natte moddervoet, waardoor het groen van hun broeken en schoenen een subtiel accent krijgt en de hele voorstelling een zeker ritme. Bijzonder is ook het subtiele verschil in de twee ondeugend schuldbewuste gezichtjes.
Tot slot wil ik nog even stil staan bij het meesterlijke gebruik van kleur en lichtval van Bloemena. In het verstilde, grote schilderij *Poolzee* drijft hij zijn neiging tot het experimenteren met kleur op de spits. Voor alle nuances binnen dit tonale schilderij heeft hij maar één tubetje groene olieverf gebruikt. Het is wonderbaarlijk hoeveel nuances groen hij

hiermee tevoorschijn tovert, zonder dat die vreemde grondtoon de waarneming stoort: de ijsbergen, sterren en zelfs de zwemmende ijsbeer - waarin het wit van het doek zelf geraffineerd oplicht - behouden hun hoge realiteitsgehalte. Licht en donker komen letterlijk uit de verf doordat hij meer of minder transparante lagen van deze zelfde kleur over elkaar gebruikt.
Vooral door de aanwezigheid van die beer is dit kleurexperiment ook een vertederende voorstelling geworden, met voor wie dat wil zien zelfs een ecologische waarschuwing: de geïsoleerde ijsbergen rijzen steil op uit het water, waardoor de beer nergens grond onder de voeten lijkt te kunnen krijgen. Vorm en inhoud zijn bij hem uiteindelijk belangrijker dan de verf. Hij gaat uit van een beeld, dat hij in houtskool opzet, waarna de kleur voor het volume van de voorstelling zorgt.
Een wezenlijk kenmerk van het werk van Bloemena is dat hij zowel door zijn bijzondere kijk op de dingen als door zijn techniek de wereld weet te bezielen. Hij maakt je deelgenoot van zijn eigen niet-alledaagse werkelijkheid; een wereld die verwondert en waarin je als toeschouwer graag verdwaalt.
En dit alles dames en heren getuigt van artistieke kwaliteit. Het soort kwaliteit waar wij als jury naar op zoek waren.
Ik dank u wel.